

***Polityka oraz procedury ochrony dzieci
przed krzywdzeniem
w Zespole Placówek Oświatowych
w Janowie***

Standardy Ochrony Małoletnich

Spis treści:

- I. Preambuła
- II. Podstawy prawne Polityki ochrony dzieci.
- III. Słowniczek pojęć używanych w dokumencie Polityka ochrony dzieci.
- IV. Sposób rozpoznawania oraz reagowania na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci.
- V. Zasady rekrutacji personelu, tj. pracowników, współpracowników, wolontariuszy, stażystów, praktykantów.
- VI. Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy personelem (pracownikami, współpracownikami, wolontariuszami, stażystami, praktykantami) placówki a dziećmi.
- VII. Zasady bezpiecznych relacji dziecko-dziecko.
- VIII. Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.
- IX. Zasady ochrony danych osobowych oraz wizerunku dzieci w placówce.
- X. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych.
- XI. Monitoring
- XII. Przepisy końcowe
- XIII. Załączniki

I. Preambuła

Naczelną zasadą obowiązującą cały personel Zespołu Placówek Oświatowych w Janowie, tj. Szkoły Podstawowej im Romualda Traugutta w Janowie, Przedszkola w Janowie wraz z oddziałem zamiejscowym w Siedlcu oraz Młodzieżowego Schroniska w Siedlcu, jest podejmowanie działań mających na celu ochronę godności dziecka, jak również i poszanowanie jego praw oraz pomoc w zaspakajaniu jego potrzeb. Niedopuszczalne jest stosowanie przez członków personelu przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Personel placówki, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych naszej placówki oraz swoich kompetencji.

II. Podstawy prawne Polityki ochrony dzieci

- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1606).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (przepisy art. 23-24).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) -art.12 i 12 a.
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 152).
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 31 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1709).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (art. 81).

III. Słowniczek pojęć używanych w dokumencie Polityka Ochrony Dzieci

1. **ZPO** - Zespół Placówek Oświatowych w Janowie, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Romualda Traugutta w Janowie, Przedszkole w Janowie wraz z oddziałem zamiejscowym w Siedlcu oraz Schronisko Młodzieżowe w Siedlcu.
2. **Personel** (członek personelu) to osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, a także wolontariusz, stażysta i praktykant.
3. **Dziecko** to każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
4. **Uczeń** to dziecko uczęszczające do Szkoły Podstawowej im. Romualda Traugutta w Janowie.
5. **Wychowanek** to dziecko uczęszczające do Przedszkola w Janowie lub oddziału zamiejscowego w Siedlcu.
6. **Opiekun** dziecka to osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny.
7. **Zgoda rodzica lub prawnego opiekuna dziecka** oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka lub opiekunów prawnych. W przypadku braku porozumienia między rodzicami/prawnymi opiekunami dziecka w sprawach mających wpływ na dobro dziecka, rodzice są informowani przez wyznaczonego przed dyrektora pracownika o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
8. **Krzywdzenie dziecka** należy rozumieć, jako każde działanie lub bezczynność jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które deprecjonują prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój (D. G. Gill, WHO).
9. **Osoba odpowiedzialna za cyberbezpieczeństwo** to wyznaczony przez kierownictwo placówki członek personelu, sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez dzieci na terenie placówki oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.
10. **Osoba odpowiedzialna za Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem** to wyznaczony przez kierownictwo placówki członek personelu sprawujący nadzór nad realizacją Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w placówce.
11. **Dane osobowe dziecka** to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.

- 12. Przemoc fizyczna wobec dziecka** to działanie, w wyniku którego doznaje ono fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Może być czynnością powtarzającą się lub jednorazową. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania (np. niereagowanie na kary fizyczne wymierzone przez inną osobę) ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko. Za przemoc fizyczną można uznać: bicie ręką, pasem i innymi przedmiotami, bicie po twarzy, głowie i ciele dziecka, szarpanie, popychanie, rzucanie przedmiotami, kopanie dziecka, potrząsanie nim lub rzucanie, drapanie, szczypanie, gryzienie, ciągnięcie za włosy/uszy, zmuszanie do przebywania w niewygodnej pozycji, przypalanie, poparzenie lub zmuszanie do zjedzenia/połknięcia czegoś. Celem sprawcy nie musi być skrzywdzenie dziecka – dorośli często traktują przemoc instrumentalnie, jako środek dyscyplinujący, wierząc, że kara fizyczna przyniesie korzyści w osiągnięciu celów wychowawczych.
- 13. Przemoc psychiczna** (przemoc emocjonalna) to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a opiekunem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania (np. niereagowanie na trudną sytuację dziecka wśród rówieśników, nieodpowiadanie na potrzeby dziecka, np. pragnienie rozmowy czy przytulenia). Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, ignorowanie potrzeb emocjonalnych dziecka, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianie, oczernianie, odrzucanie, upokarzanie, straszenie, przypisywanie negatywnych cech dziecku, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem/opiekunem a dzieckiem (wikłanie dziecka w problemy dorosłych, angażowanie dziecka w nieodpowiednie dla niego rozwojowo dorosłe role, w których zastępuje ono lub przejmuje rolę rodzica lub opiekuna), stawianie wymagań nieadekwatnych do możliwości dziecka, emocjonalne uzależnianie, ograniczanie kontaktów społecznych i swobodnego rozwoju, nadopiekuńczość. Przemocą jest również nieodpowiednia socjalizacja, demoralizacja, a także sytuacja, gdy dziecko jest świadkiem przemocy (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Uważna placówka, uważna organizacja. Praktyczny przewodnik dla pracowników podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia Standardów Ochrony Dzieci).
- 14. Przemoc seksualna** to angażowanie dzieci lub młodzieży w aktywność seksualną, którą nie w pełni rozumieją, bądź na którą nie są przygotowane rozwojowo i nie mogą wyrazić świadomej zgody lub która narusza prawa bądź normy społeczne. W przypadku dzieci, które ukończyły 15 lat, za przemoc seksualną uważa się wszelkie czynności seksualne ze strony osoby dorosłej lub innego dziecka, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają wobec dziecka w relacji opieki, zależności lub władzy. Krzywdzenie seksualne może przybierać postać kontaktu fizycznego (w tym także wykorzystanie seksualne w zamian za korzyści lub obietnicę korzyści), zachowań bez kontaktu fizycznego, jak np. ekshibicjonizm, prowadzenie rozmów o treści seksualne nieadekwatnej do wieku dziecka, skłanianie do kontaktu z treściami pornograficznymi, uwodzenie w Internecie w celu nawiązania kontaktu (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Uważna placówka, uważna organizacja. Praktyczny przewodnik dla pracowników podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia Standardów Ochrony Dzieci).
- 15. Przemoc rówieśnicza** (inaczej agresja rówieśnicza, bullying) to działania których celem jest wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność) i mają charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców. Obejmuje przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie), relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko danej osobie), fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie), materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów) oraz elektroniczną

(złośliwy SMS lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczenie w Internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę), a także przemoc podczas randki ze strony chłopaka/dziewczyny, wykorzystanie seksualne – dotykanie intymnych części ciała lub zmuszanie do czynności związanych z seksem przez rówieśnika, przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią. Ten rodzaj przemocy obejmuje przede wszystkim agresję w szkole, choć jej sprawcami mogą być także rówieśnicy spoza szkoły, sąsiedzi czy rodzeństwo.

16. Zaniedbanie to niezaspokajanie elementarnych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania i ochrony dziecka. Obejmuje zarówno pojedyncze sytuacje, jak i utrwalony sposób funkcjonowania, w którym rodzic/opiekun nie zapewnia odpowiednich warunków rozwoju fizycznego, poznawczego, społecznego, emocjonalnego i psychoseksualnego oraz dobrostanu dziecka. Może to dotyczyć takich sytuacji, jak np.: brak bezpiecznego schronienia, opieki, odżywiania, podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, szczepień, dostępu do edukacji, nieposyłanie do szkoły, niezapewnianie książek i pomocy szkolnych, ograniczanie kontaktów społecznych, porzucanie lub pozostawianie bez opieki dziecka poniżej 7 roku życia, brak dbałości o bezpieczeństwo fizyczne, brak troski o bezpieczeństwo emocjonalne (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Uważna placówka, uważna organizacja. Praktyczny przewodnik dla pracowników podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia Standardów Ochrony Dzieci).

17. Przemoc domowa (możliwe symptomy wystąpienia przemocy domowej zawiera załącznik 1)- to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej (źródło <https://kcpu.gov.pl/przemoc/charakterystyka-zjawiska-przemocy-w-rodzinie>).

IV. Sposób rozpoznawania oraz reagowania na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

1. Personel placówki posiada wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwraca uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka członkowie personelu placówki wdrażają procedurę pomocy dziecku adekwatną do rozpoznania i podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
3. Personel monitoruje sytuację i dobrostan dziecka.
4. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel-dziecko, dziecko-dziecko oraz rodzic-dziecko ustalone w placówce.

V. Zasady rekrutacji personelu, tj. pracowników, współpracowników, wolontariuszy, stażystów, praktykantów.

1. W ramach rekrutacji członków personelu pracujących z dziećmi prowadzona jest ocena przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi oraz sprawdzane są ich referencje.
2. Dyrektor zespołu Placówek Oświatowych w Janowie wymaga od nowo zatrudnionych pracowników złożenia zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, a od pozostałych pracowników Oświadczenia o niekaralności oraz o braku toczących się wobec niego postępowań przygotowawczych, sądowych, dyscyplinarnych za przestępstwa i inne czyny popełnione przeciwko dzieciom (Załącznik nr 2)
3. Dyrektor szkoły sprawdza nowo zatrudnionych pracowników w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym.
4. Dyrektor szkoły sprawdza nowo zatrudnionych nauczycieli w rejestrze dyscyplinarnym.
5. Wszyscy pracownicy zostają zapoznani z Polityką ochrony dziecka przed krzywdzeniem przez osobę odpowiedzialną z Politykę ochrony dzieci w placówce, czego wyrazem jest podpisanie Oświadczenia o zapoznaniu się z Polityką...(Załącznik nr 3).
6. Szczegółowe zasady zatrudniania pracowników zawarte są w Regulaminie zatrudniania.

VI. Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy personelem placówki a dziećmi.

1. Dzieci zapoznawane są z tym, jakie zachowania są niedozwolone między dzieckiem, a osobą dorosłą.
2. Dzieci zapoznawane są przez nauczycieli z zasadami bezpiecznego zachowania obowiązującymi w placówce, z konsekwencjami za ich nieprzestrzeganie, jak również i wdrażane do ponoszenia odpowiedzialności za swoje działania.
3. Pracownicy ZPO zobowiązani są do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi. Za każdym razem powinni oni rozważyć, czy reakcja, komunikat lub działanie wobec Dziecka jest adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci oraz polegać w tym zakresie na wiedzy i doświadczeniu, a także na swoich kompetencjach.
4. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci, czy opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych Dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.
5. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole, monitorują sytuację i dobrostan dziecka oraz sprawują ciągły nadzór i opiekę nad dziećmi.
6. Podczas spacerów, wycieczek nauczyciele nie dopuszczają do kontaktów dzieci z osobami obcymi.
7. Opiekunowie informują szkołę o osobach upoważnionych do odbioru dziecka z placówki. Dane osobowe osób innych niż opiekunowie odbierających dzieci mogą być sprawdzane przez nauczycieli przed wydaniem Dziecka.
8. Pomoc dzieciom uwzględnia ich możliwości rozwojowe oraz wynikające z niepełnosprawności. Gdy do Szkoły lub Przedszkola uczęszcza dziecko ze zdiagnozowaną chorobą przewlekłą lub niepełnosprawnością nauczyciel zobowiązany jest zapoznać się z pozyskanymi przez Szkołę lub Przedszkole informacjami na temat choroby lub trudności dziecka oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu. Nauczyciel zobowiązany jest wspólnie z specjalistami zatrudnionymi w ZPO dostosować formy pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej do możliwości psychofizycznych tego dziecka.

9. Pracownicy podejmują działania wychowawcze mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania” oraz wspierają w pokonywaniu trudności.
10. Komunikacja z dzieckiem oparta jest na zasadach kulturalnego zachowania i wzajemnego szacunku.
11. Kontakty online z dzieckiem powinny być ściśle powiązane z wykonywaniem obowiązków służbowych, opiekuńczo-wychowawczych oraz odbywać się w godzinach zapewniających mu możliwość odpoczynku od spraw szkolnych.
 - 11.1. Kanałami komunikacji online z uczniami klas 4-8 jest przede wszystkim dziennik elektroniczny lub platforma Teams, ale za zgodą rodziców mogą to być również grupy na portalach społecznościowych lub aplikacje służące do komunikacji jak np. Facebook, Messenger (zgodnie z regulaminami komunikatorów internetowych wybieranych przez nauczyciela, czyli najczęściej dotyczy to uczniów od 13 roku życia), pod warunkiem, że administratorem takiej grupy jest nauczyciel i uczniowie są zapoznani z zasadami obowiązującymi w trakcie takich rozmów.
 - 11.2. Nauczyciel nie kontaktuje się online z wychowankami przedszkola oraz uczniami klas 1-3. Wszystkie informacje nauczyciela przeznaczone dla tej grupy dzieci powinny być przekazywane im bezpośrednio, bądź za pośrednictwem ich rodziców.
12. Pracownik powinien uzupełniać swoją wiedzę na temat zagrożeń cyfrowych i ryzyka wynikającego z rejestrowania prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także swoich własnych działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których można spotkać uczniów/uczennice, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzysta.
13. Pracownik nie powinien nawiązywać kontaktów z dziećmi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
14. Bezpośredni kontakt z dzieckiem oparty jest na poszanowaniu praw dziecka z zachowaniem intymności dziecka.
15. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawny bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
16. Niedopuszczalnym jest nawiązywanie z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, jak również i składanie mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także komentarze, żarty, gesty o podtekście seksualnym, czy też udostępnianie mu treści pornograficznych bez względu na ich formę.
17. W czasie wycieczek i wyjazdów połączonych z noclegiem niedopuszczalnym jest, aby pracownik spał w jednym łóżku lub jednym pokoju z dzieckiem klas 4-8.
18. Pracownikowi nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych, narkotyków, dopalaczy, napojów energetycznych oraz korzystać z tego typu używek w ich obecności podczas wykonywania obowiązków służbowych.
19. Pracownik nie może przyjmować pieniędzy i drogich prezentów od dzieci i ich rodziców w zamian za postawienie oceny, czy załatwienie jakiejś sprawy szkolnej. Nie wolno mu też wchodzić w relacje zależności wobec dziecka lub jego opiekuna oraz zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.

Nie dotyczy to okazjonalnych, bezinteresownie ofiarowanych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych, czy drobnych upominków.

- 20.** Pracownik jest zobowiązany każdorazowo zgłosić Dyrektorowi sytuacje, których jest świadkiem, a które mogą świadczyć o zauroczeniu dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko oraz o każdym formach krzywdzenia dziecka przez pracownika.
- 21.** Niedopuszczalnym jest stosowanie wobec dzieci przemocy oraz wszelkich form dyscyplinowania ich i komunikacji z nimi opartych na wykorzystaniu przewagi:
- fizycznej (szarpanie, bicie, kopanie, stosowanie kar fizycznych, prace fizyczne nieadekwatne do możliwości, dopuszczanie się zachowań o charakterze seksualnym, itp),
 - psychicznej (używanie wulgarnych słów i gestów, obrażanie, wyśmiewanie, groźby, naruszanie poczucia wartości, zastraszenie, lekceważenie potrzeb psychicznych m.in. bezpieczeństwa, przynależności, zwracanie się do uczniów w sposób, który ich może ośmieszyć itp.).
- 22.** Dodatkowe zasady obowiązujące pracowników w szkole podstawowej :
- a. Jeżeli zachowanie ucznia nosi znamiona wybuchu agresji, podczas której zagraża zdrowiu lub życiu własnemu, innych lub podejmuje próby dewastacji, niszczenia mienia szkolnego, cudzego, a przy tym nie reaguje na polecenia werbalne pracownika placówki, wówczas pracownik, pod którego opieką jest dziecko, przytrzymuje dziecko w bezpieczny sposób.
 - b. Dopuszczalne jest chwycenie za rękę lub ramię, bez znamion agresji, w celu przywołania uwagi ucznia lub kiedy zachowuje się on niezgodnie z zasadami bezpieczeństwa i nie reaguje na uwagi słowne pracownika placówki lub chwycenie za rękę na wycieczkach, jeśli wynika to z zapewnienia bezpieczeństwa lub w czasie stosowania ogólnych przyjętych zasad zachowania społecznego np. podanie ręki w zabawach, na powitanie lub w czasie gratulacji.
 - c. Dopuszczalne jest przytulenie ucznia klas 1-3, jeśli wyraźnie tego oczekuje od nauczyciela (np. kiedy sam się przytula do nauczyciela, kiedy się smuci lub cieszy) lub też zostanie o takiej chęci ze strony nauczyciela poinformowany i wyrazi on na to zgodę, jak również i ucznia klas 4-8, jeśli taka potrzeba wynika z jego potrzeb rozwojowych lub niepełnosprawności.
 - d. Dopuszcza się pomoc w czynnościach samoobsługowych uczniom klas 1-3 oraz starszym uczniom, jeśli wynika to z ich potrzeb rozwojowych, choroby lub niepełnosprawności.
 - e. Pracownik powinien mieć na uwadze to, że trudno jest wyznaczyć uniwersalną zasadę stosowania kontaktu fizycznego z dzieckiem ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego Dziecka, może być nieodpowiednie wobec innego. W takich sytuacjach pracownik musi zawsze kierować się swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję Dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez Dziecko lub osoby trzecie.
 - f. Dopuszczalnym jest stosowanie asekuracji w czasie zachęć wychowania fizycznego lub innych zajęć sprawnościowych, wymagających zapewnienia dziecku bezpieczeństwa.
- 23.** Dodatkowe zasady obowiązujące pracowników przedszkola:
- a. W razie potrzeby pracownik przedszkola pomaga dzieciom podczas posiłków i czasie czynności samoobsługowych.
 - b. Pracownik nadzoruje czynności higieniczne i w razie potrzeby w nich pomaga (np. mycie rąk, korzystanie z toalety, czyszczenie nosa, ubieranie się).
 - c. Pracownik nadzoruje dzieci w zakresie utrzymywania porządku w swoich rzeczach.
 - d. Dopuszczalne jest wzięcie na ręce lub przytulenie wychowanka, jeśli wyraźnie tego oczekuje od nauczyciela (np. kiedy sam się przytula do nauczyciela, kiedy się smuci, boi lub cieszy) lub też zostanie o takiej chęci ze strony nauczyciela poinformowany i nie ma nic przeciwko temu.

- e. Dopuszczalne jest chwycenie za rękę lub ramię wychowanka, bez znamion agresji, w celu przywołania jego uwagi lub kiedy zachowuje się on niezgodnie z zasadami bezpieczeństwa i nie reaguje na słowa pracownika placówki lub chwycenie za rękę na wycieczkach, jeśli wynika to z zapewnienia bezpieczeństwa lub w czasie stosowania ogólnych przyjętych zasad zachowania społecznego np. podanie ręki na powitanie lub w czasie gratulacji, zabawy w przedszkolu.
24. Dodatkowe zasady obowiązujące pracowników Schroniska Młodzieżowego:
- pracownicy schroniska nie powinni utrzymywać żadnych kontaktów z przebywającymi tam dziećmi, z wyjątkiem sytuacji kiedy są oni świadkami sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu dzieci lub dewastacji mienia schroniska przez wypoczywające tam dzieci,
 - wszelkie uwagi dotyczące dzieci, ich zachowania i niepokojących sytuacji z ich udziałem pracownicy Schroniska powinni zgłosić ich opiekunom prawnym lub nauczycielom sprawującym nad nimi nadzór podczas zorganizowanego wypoczynku.

XVII. Zasady bezpiecznych relacji dziecko-dziecko.

1. Uczniowie mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku szkolnym. Nauczyciele i personel szkolny chronią uczniów i zapewniają im bezpieczeństwo.
2. Uczniowie mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie szkoły.
3. Uczniowie i wychowankowie uznają prawo innych dzieci do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie mogą naruszać praw innych uczniów, nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc.
4. Zachowanie i postępowanie uczniów i wychowanków wobec innych dzieci nie może naruszać ich poczucia godności i wartości. Uczniowie i wychowankowie są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa do własnego zdania, do popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.
5. Kontakty między dziećmi cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych (np. proszę, dziękuję, przepraszam), uprzejmość, życzliwość, poprawny, wolny od wulgaryzmów język, kontrola swojego zachowania i emocji, wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
6. Dzieci budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
7. Dzieci okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów i koleżanek oraz oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
8. Dzieci mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
9. Uczniowie i wychowankowie w żadnym wypadku nie mają prawa stosować względem siebie słownej, fizycznej, psychicznej agresji oraz przemocy, jak również i cyberprzemocy.
10. Dzieci mają obowiązek informowania pracowników szkoły każdorazowo, kiedy czują się zagrożone lub krzywdzone przez inne dzieci.
11. Jeśli dziecko jest świadkiem stosowania przez innego dziecko jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: jeśli jest w stanie od razu pomaga ofierze lub zgłasza zaistniałą sytuację pracownikowi ZPO.

-
- 12.** Wszystkie dzieci znają obowiązujące w placówce procedury bezpieczeństwa. Wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych dzieci, jak również gdzie i do kogo dorosłego w placówce mogą się zwrócić o pomoc. Znają też numery telefonów zaufania.
- 13.** Niedozwolone zachowania dzieci w szkole.
- 13.1** Stosowanie agresji i przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy wobec innych osób, jak np.:
- a. bicie, uderzenie, popychanie, kopanie, opluwanie, rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami, bójk;
 - b. szykanowanie uczniów lub innych osób w szkole z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu, itp.;
 - c. wymuszenia pieniędzy lub innych rzeczy;
 - d. napastowanie seksualne;
 - e. nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą;
 - f. zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań;
 - g. kradzież, przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności szkolnej.
 - h. wystugiwanie się innymi uczniami w zamian za korzyści materialne;
 - i. celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności szkolnej;
 - j. rzucanie w kogoś przedmiotami;
 - k. obelgi, wyzwiska;
 - l. używanie wulgaryzmów
 - m. wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary;
 - n. bezpośrednie obrażanie ofiary;
 - o. plotki i obraźliwe żarty,
 - p. groźby;
 - q. poniżanie;
 - r. wykluczanie, izolacja, manipulowanie;
 - s. pisanie lub rysowanie na ścianach, ławkach (np. w salach lekcyjnych, toalecie lub na korytarzu) wulgarnych lub obraźliwych komentarzy lub gestów;
 - t. obraźliwe SMSy, MMSy, wiadomości, komentarze na portalach społecznościowych i innych kanałach komunikacyjnych dzieci,
 - u. niszczenie i/ lub zabieranie rzeczy należących do ofiary;
 - v. szantażowanie.
- 13.2** Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w placówce, np. rzucanie przedmiotami, przynoszenie do szkoły ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów (środków pirotechnicznych, noży, zapalniczek) i substancji (np. wyroby tytoniowe, alkohol, napoje energetyczne, narkotyki), używanie ognia na terenie placówki.
- 13.3** Nieuzasadnione, bez zgody nauczyciela opuszczanie sali lekcyjnej. Wagarowanie. Wyjście bez zezwolenia poza teren szkoły w trakcie przerwy lub lekcji.
- 13.4** Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw organizowanych w szkole. Celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu.
- 13.5** Niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek szkolnych i przerw międzylekcyjnych, np. przebywanie w miejscach niedozwolonych, bieganie, itp.
- 13.6** Przyjmowanie na terenie placówki zabronionych używek np. palenie papierosów i innych wyrobów tytoniowych, picie alkoholu.
- 13.7** . Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów wobec innych dzieci (np. bicie, wyzywanie, dokuczanie);
- 13.8** Fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych dzieci bez ich zgody oraz upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób.
-

-
14. W razie wystąpienia zachowania dziecka względem innego dziecka niewymienionego w punktach 13.1 do 13.8, zespół interwencyjny powołany przez dyrektora analizuje sytuację potencjalnej ofiary i ocenia, czy zachowanie wobec niej było krzywdzące.

XVIII. Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.

1. Pracownik, po zidentyfikowaniu ryzyka krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego przez pracownika, innego dorosłego, rodziców ucznia, innego małoletniego lub pozyskaniu takiej informacji od innych osób, rodziców, w tym rodziców małoletniego, niezwłocznie interweniuje i zatrzymuje krzywdzenie, następnie informuje o tym dyrektora, koordynatora i wychowawcę, którzy wypełniają kwestionariusz diagnostyczny dziecka krzywdzonego w przypadku podejrzenia przemocy domowej (załącznik 3), lub notatkę służbową w przypadku przemocy rówieśniczej, a po interwencji mającej pomóc ofierze sporządzają protokół (załącznik nr 4).
2. W przypadku stwierdzenia przemocy domowej wobec dziecka pracownik, który ją stwierdził lub pracownik wskazany przez dyrektora i w porozumieniu z nim w wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty”.
3. W związku z podejrzeniem ryzyka krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego przez pracownika koordynator lub dyrektor niezwłocznie izoluje małoletniego od potencjalnego sprawcy, zawiadamia policję i podejmuje dodatkowe kroki jako pracodawca (zgodne z Kartą Nauczyciela, Kodeksem Pracy, ogólnymi przepisami prawa).
4. W każdym z przytoczonych przypadków małoletni zostaje niezwłocznie otoczony opieką i wsparciem psychologa szkolnego, wychowawcy oddziału i innych specjalistów wg potrzeb. W przypadku dziecka nie komunikującego się werbalnie koordynator, wychowawca lub pracownik, który wszczął procedurę interwencji powiadamia nauczyciela specjalistę, stosującego np. komunikację alternatywną lub zespół nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem.
5. Koordynator zawiadamia rodziców o incydencie, informuje o stanie małoletniego np. konieczności interwencji medycznej (badania lekarskiego) oraz o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec małoletniego.
6. W przypadku podejrzenia, że życie małoletniego jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu, pracownik niezwłocznie informuje odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), a następnie informuje koordynatora, dyrektora i rodziców oraz uzupełnia wymieniony w punkcie 1 dokument.
7. Kolejne kroki postępowania w tej sytuacji leżą w kompetencjach ww. instytucji. Szkoła obejmuje małoletniego i jego rodziców pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
8. Po ustaleniu, że problem krzywdzenia nie wymaga sięgnięcia po środki represji karnej wobec rodziny i izolowania od niej dziecka oraz że nie zachodzi zagrożenie zdrowia lub życia małoletniego, koordynator, w porozumieniu z dyrektorem, organizuje spotkanie z rodzicami małoletniego w obecności: koordynatora, psychologa i pracownika, który zgłosił incydent. Podczas spotkania zostają określone sposoby wsparcia i reagowania z uwagi na sytuację małoletniego. Ze spotkania sporządza się notatkę.
9. W przypadku, gdy źródłem krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia są rodzice, koordynator i dyrektor, jeżeli zachodzi taka potrzeba, po ocenie sytuacji, powiadamia niezwłocznie właściwe instytucje i organy (policję, sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej, przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, który wdraża procedurę Niebieskie Karty).

10. Koordynator we współpracy z zespołem nauczycieli i specjalistów pracujących z małoletnim przygotowują propozycję objęcia go pomocą psychologiczno-pedagogiczną, także we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, w tym poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub specjalistyczną, jeżeli zachodzi taka potrzeba.
11. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę, mimo trudnej sytuacji małoletniego, koordynator lub dyrektor składa niezwłocznie zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do policji, prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację dziecka do sądu rodzinnego, nawiązuje współpracę z pomocą społeczną oraz obejmuje małoletniego pomocą-pedagogiczną.
12. W przypadku przemocy rówieśniczej, innych zachowań ryzykownych ze strony małoletnich, pomocą psychologiczno-pedagogiczną i wsparciem należy objąć również uczniów będących jej inicjatorami, biorąc pod uwagę potrzebę współpracy w tym zakresie z instytucjami zewnętrznymi, w tym poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, a także uczniów, którzy byli ewentualnymi świadkami zdarzenia.
13. W sytuacji, gdy rodzice małoletniego, będącego inicjatorem przemocy i innych zachowań ryzykownych powtarzających się, nie podejmują współpracy ze szkołą, dyrektor lub koordynator, po ocenie stopnia zagrożenia, zawiadamia właściwe instytucje (policję, sąd rodzinny, pomoc społeczną).
14. Osobami odpowiedzialnymi za koordynowanie prac zespołu interwencyjnego są panie dyrektor ZPO oraz Grażyna Napora.
15. Skład zespołu interwencyjnego jest ustalany każdorazowo przez dyrektora po uzyskaniu przez niego informacji o krzywdzeniu dziecka.

XIX. Zasady ochrony danych osobowych oraz wizerunku dzieci w placówce.

1. Placówka zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Osobą odpowiedzialną za ochronę danych osobowych i wizerunku dzieci jest dyrektor ZPO.
3. Placówka, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.
4. Upublicznienie przez pracownika szkoły wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) ma miejsce jedynie po uzyskaniu pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka. Zgoda ta powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. że umieszczony zostanie na stronie youtube.com w celach promocyjnych, na stronie, czy Facebooku placówki). Zgoda taka może być wyrażona na cały rok szkolny.
5. W przypadku wykonywania na terenie szkoły zdjęć przez fotografa zewnętrznego, sprawdzana jest jego wiarygodność, wykonywanie takich zdjęć odbywa się na podstawie pisemnej zgody rodziców.
6. Podczas wykonywania zdjęć i nagrań przez osoby z zewnątrz, dzieciom zawsze towarzyszy nauczyciel.
7. Pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) na terenie placówki bez pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka. W celu uzyskania takiej zgody, członek personelu placówki może skontaktować się z opiekunem dziecka i ustalić procedurę uzyskania

zgody. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna dziecka bez wiedzy i zgody tego opiekuna.

8. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

X. Procedura bezpiecznego korzystania z sieci Internet, urządzeń elektronicznych i reagowania w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia cyberprzemocy.

1. Szkoła, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, wdraża i aktualizuje systemy i oprogramowania zabezpieczające przed dostępem do niewłaściwych treści oraz złośliwym oprogramowaniem, w tym filtrujące treści, wyznaczając osoby odpowiedzialne.
2. Osobą odpowiedzialną za cyberbezpieczeństwo w szkole jest pan Ryszard Marszałek.
3. W szkole prowadzone są działania, w tym warsztaty i szkolenia, w zakresie profilaktyki oraz umiejętności bezpiecznego korzystania z Internetu.
4. Małoletni korzystają z urządzeń elektronicznych na terenie szkoły pod opieką i nadzorem oraz za zgodą nauczycieli. Szczegółowe zasady korzystania z urządzeń elektronicznych, w tym telefonów komórkowych zawarte są w statucie szkoły, o czym każdy małoletni i rodzic zostaje poinformowany przez wychowawcę na początku roku szkolnego.
5. W przypadku stwierdzenia lub powzięcia informacji o występującej cyberprzemocy, pracownicy niezwłocznie reagują:
 - a. zgłaszając problem koordynatorowi zespołu interwencyjnego, rodzicom, po ocenie sytuacji przez koordynatora i dyrektora, jeżeli zachodzi potrzeba powiadamiają organy zewnętrzne (policję, sąd rodzinny),
 - b. sporządzając protokół interwencji (załącznik nr 4),
 - c. zespół interwencyjny udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej pokrzywdzonemu małoletniemu (a także małoletniemu będącym sprawcą), czyni to we współpracy z rodzicami ww. małoletnich oraz instytucjami zewnętrznymi (wg potrzeb),
 - d. w przypadku braku współpracy ze strony rodziców małoletniego podejrzanego lub będącego odpowiedzialnym za cyberprzemoc, koordynator i dyrektor, po dokonaniu oceny sytuacji i poinformowaniu rodziców, jeżeli zachodzi taka konieczność, powiadamiają właściwe instytucje i organy (pomoc społeczną, policję, sąd rodzinny),
 - e. podejmując działania profilaktyczne uwzględniające pojawiające się problemy związane m.in. z funkcjonowaniem uczniów w sieci Internet, cyberprzemocą we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, w tym poradnią psychologiczno -pedagogiczną.

XIV. Monitoring stosowania Polityki

1. Dyrektor placówki wyznacza osoby odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Polityki Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem. Osobami odpowiedzialnymi w tym zakresie są panie Agnieszka Kostka oraz Mariola Szlesińska-Wąchała.
2. Osoby, o których mowa w punkcie 1, są odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Polityki, za reagowanie na sygnały naruszenia polityki oraz za proponowanie zmian w Polityce.
3. Osoby, o których mowa w punkcie 1, przeprowadzają wśród pracowników placówki, raz w roku, ankietę monitorującą poziom realizacji Polityki (załącznik nr 6) oraz wśród uczniów klas 4-8 (Załącznik 7).

4. Osoby, o których mowa w punkcie 1. niniejszego paragrafu, dokonują opracowania wypełnionych przez pracowników i uczniów ankiet. Sporządzają na tej podstawie raport monitoringu, który następnie przekazują dyrektorowi placówki i Radzie Pedagogicznej.
5. Dyrektor wprowadza do polityki niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom szkoły nowe brzmienie Polityki.

XV. Przepisy końcowe

1. Polityka wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla personelu placówki, w szczególności poprzez wywieszenie w pokoju nauczycielskim oraz przesłanie jej tekstu drogą elektroniczną.
3. Dzieci zostają zapoznani w czasie lekcji wychowawczych lub zajęć przedszkolnych oraz skrócona wersja Polityki zostaje umieszczona na gazetce ściennej.
4. Rodzice zostają zapoznani z Polityką poprzez umieszczenie Polityki na stronie internetowej placówki.
5. Osobami odpowiedzialnymi za przeszkolenie personelu z zakresu wdrażania Polityki dyrektor ZPO.

Osoby opracowujące dokument:

Urszula Miedzińska (dyrektor placówki),

Grażyna Napora (pedagog szkolny),

Mariola Szlesińska – Wąchała (nauczyciel współorganizujący proces kształcenia),

Agnieszka Kostka (pedagog specjalny, nauczyciel współorganizujący proces kształcenia)

Załącznik 1

Symptomy mogące świadczyć o przemocy domowej

1. Zauważalne symptomy przemocy fizycznej ze strony opiekunów:
 - a. ślady palców i przedmiotów na ciele dziecka
 - b. okrągłe punktowe poparzenia
 - c. opuchlizna, wielokrotne lub niezaopatrzone złamania, zwichnięcia,
 - d. skarpetkowe odparzenia,
 - e. siniaki w nietypowych miejscach ciała dziecka, np. okularowe w okolicy oczu
- 1.1 Pośrednio obserwowane zachowanie dziecka w związku ze stosowaniem wobec niego przemocy fizycznej:
 - a. lęk przed rozebraniem się,
 - b. lęk przed dotykiem drugiej osoby,
 - c. strój nieadekwatny do pory roku i pogody (długie rękawy, kiedy jest ciepło), lub zniszczone, brudne i o nieodpowiednim rozmiarze ubrania,
 - d. nadmierna apatia lub agresja,
 - e. noszenie ciemnych okularów, także przy braku słońca.
2. Zauważalne symptomy przemocy psychicznej ze strony opiekunów:
 - a. niedostępność emocjonalna opiekuna,
 - b. zaniedbywanie emocjonalne,
 - c. relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu,
 - d. nieodpowiedzialne rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem,
 - e. niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy opiekunem a dzieckiem.
- 2.1 Pośrednio obserwowane zachowanie dziecka w związku ze stosowaniem wobec niego przemocy psychicznej ze strony opiekunów:
 - a. zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego),
 - b. psychosomatyczne (ból jelitowo– żołądkowe, ból i zawroty głowy),
 - c. moczenie i zanieczyszczanie się,
 - d. bóle mięśni, nadmierna potliwość, zaburzenia snu,
 - e. brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie,
 - f. depresja, fobie, lęki, nerwica, zachowanie destrukcyjne,
 - g. kłopoty z kontrolą emocji,
 - h. poczucie krzywdy i winy, nieufność do innych,
 - i. problemy szkolne, zachowania agresywne w stosunku do innych osób.
3. Możliwe symptomy wykorzystywania seksualnego dziecka.
 - 3.1 Somatyczne:
 - a. infekcje dróg moczowo - płciowych bez podłoża organicznego,
 - b. urazy zewnętrznych narządów płciowych: zaczerwienienia, otarcia naskórka,
 - c. bolesność,
 - d. urazy około odbytu i pochwy,
 - e. ból przy oddawaniu moczu czy kału, np. krwawe stolce, krwawienie z narządów
 - f. rodnych,
 - g. infekcje jamy ustnej,
 - h. urazy ciała związane ze stosowaną przemocą fizyczną,
 - i. infekcje przenoszone drogą płciową (np. weneryczne, grzybicze, HIV),

- j. niezrozumiałe pojawienie się dolegliwości somatycznych, np. bólów brzucha, głowy,
- k. wymiotów, nudności, nietrzymanie kału i moczu,
- l. spadek apetytu,
- m. trudności związane z siedzeniem lub chodzeniem,
- n. przerwanie błony dziewiczej,
- o. ciąża.

3.2 Poznawcze, emocjonalne, behawioralne:

- a. znajomość zachowań seksualnych charakterystycznych dla osób dorosłych,
- b. zachowania seksualne zarówno w stosunku do dorosłych, jak i rówieśników,
- c. zachowania masturbacyjne nieadekwatne do wieku,
- d. erotyczne rysunki lub zabawy dziecka,
- e. zaburzenia snu, lęki nocne, koszmary nocne,
- f. zaburzenia przyjmowania pokarmu,
- g. u małych dzieci zachowania o charakterze regresywnym, takie jak moczenie się, ssanie palca, kiwanie,
- h. izolowanie się, zamykanie się w sobie,
- i. lęki, strach, fobie, nerwice, depresje, przygnębienie, smutek,
- j. lęki związane z daną płcią, np. wobec rodzica danej płci,
- k. zachowania agresywne i (lub) autodestrukcyjne (próby samobójcze, samobójstwa),
- l. nadpobudliwość ruchowa,
- m. poczucie winy, krzywdy.

4. Możliwe symptomy zaniedbywania przez opiekunów.

4.1 Objawy zaniedbania:

- a. częsta absencja w szkole lub przedszkolu,
- b. wagarowanie,
- c. brak przyborów szkolnych,
- d. ubiór nieadekwatny do pory roku,
- e. niedożywienie,
- f. zaniedbanie pod względem higienicznym i zdrowotnym (brudna skóra, rażąco małych rozmiarów odzież, przewlekłe nieleczone choroby, nie zażywanie niezbędnych leków, koniecznych badań, zaburzony rozwój fizyczny),
- g. pozostawanie na dworze bez opieki w godzinach wieczornych i nocnych (zwłaszcza młodsze dzieci),
- h. niedbanie o higienę snu i odpoczynku,
- i. apatia, bierność.

Oświadczenie o niekaralności

.....
miejsce i data

Oświadczenie

Ja,nr PESEL /nr dowodu osobistego.....
Oświadczam, że nie byłem/em prawomocnie skazana/y w państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec mnie innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściłam/em się takich czynów zabronionych, oraz że nie nałożono na mnie obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....

podpis

Załącznik 3 Oświadczenie o zapoznaniu się z Polityką Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem

.....
miejsowość, data

**OŚWIADCZENIE OPIEKUNA MAŁOLETNIEGO/PRACOWNIKA ZPO
O ZAPOZNANIU SIĘ Z OBOWIĄZUJĄCYMI STANDARDAMI OCHRONY
MAŁOLETNIICH
W ZESPOLE PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W JANOWIE**

Ja,
oświadczam, że zapoznałam/em się ze Polityką Ochrony Dzieci Przed
Krzywdzeniem (tzw. „Standardami Ochrony Małoletnich”) obowiązującymi
w Zespole Placówek Oświatowych w Janowie.

.....
Data i podpis

Załącznik 4

KWESTIONARIUSZ DIAGNOSTYCZNY DZIECKA KRZYWDZONEGO W DOMU

Imię i nazwisko:

Klasa:.....

Adres zamieszkania.....

Wygląd:

	TAK	NIE	Uwagi, opis
1) Brudne			
2) Zadrapania			
3) Zasinienia			
4) Oparzenia			
5) Złamania			
6) Zranienia			
7) Zwichnięcia			
8) Inne urazy (jakie?)			

Zachowanie dziecka:

	TAK	NIE	Uwagi, opis
1) Niespokojne, pobudzone			
2) Wycofane, zamknięte w sobie			
3) Agresywne			
4) Zaprzecza problemom			
5) Inne (jakie?)			

Formy krzywdzenia:

1) FIZYCZNE:

Sprawca/y (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)	Rodzaje krzywdzenia dziecka	TAK	NIE	Uwagi (np. częstotliwość krzywdzenia, od kiedy trwa)
	Bicie			
	Szarpanie			
	Kopanie			
	Ciągnięcie za włosy			
	Popychanie			
	Inne (jakie?)			

2) SEKSUALNE:

Sprawca/y (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)	Rodzaje krzywdzenia dziecka	TAK	NIE	Uwagi (np. częstotliwość krzywdzenia, od kiedy trwa)
	Pokazywanie filmów, zdjęć pornograficznych			
	Dotykanie intymnych miejsc			
	Stosunek seksualny			
	Inne (jakie?)			

3) EKONOMICZNE:

Sprawca/y (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)	Formy krzywdzenia dziecka	TAK	NIE	Uwagi (np. częstotliwość krzywdzenia, od kiedy trwa)
	Zmuszanie do żebrania			
	Zmuszanie do zarobkowania			
	Brak łożenia na utrzymanie dziecka			
	Brak dbałości o zabezpieczenie ewentualnych należności (alimenty, obiady, renta rodzinna itp.)			
	Inne (jakie?) .			

4) PSYCHICZNE:

Sprawca/y (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)	Rodzaje krzywdzenia dziecka	TAK	NIE	Uwagi (np. częstotliwość krzywdzenia, od kiedy trwa)
	Poniżanie			
	Groźenie, straszenie (np. opuszczeniem, oddaniem)			
	Zamykanie, izolacja			
	Manipulowanie dzieckiem			
	Obwinianie (np. za chorobę, niepowodzenie)			
	Odrzucanie emocjonalne (np. mówienie i okazywanie wrogości, ciągłe krytykowanie)			
	Pomniejszanie/zaprzeczanie wartości dziecka			
	Brak uwagi, troski, zainteresowania			
	Nadmierne wymagania wobec dziecka			
	Nadopiekuńczość (nadmierne ochranianie, wyręczanie, blokowanie samodzielności dziecka)			
	Inne (jakie?)			

5) ZANIEDBYWANIE:

Sprawca/y (imię i nazwisko, stopień pokrewieństwa z dzieckiem)	Formy krzywdzenia dziecka	TAK	NIE	Uwagi
	Niedostarczanie jedzenia			
	Niedostarczanie ubrania, butów			
	Niedostarczanie zabawek			
	Brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego			
	Niedostarczanie podręczników i przyborów szkolnych			
	Nieodpowiednia higiena ciała			
	Brak szczepień obowiązkowych			
	Zaniedbywanie leczenia (<i>kontrola med., leki, badania</i>)			
	Brak własnego miejsca do spania			
	Bycie przez dziecko świadkiem awantur, libacji alkoholowych itp.			
	Inne (jakie?)			

Zasoby dziecka:

	TAK	NIE
Dobry stan zdrowia		
Umiejętność samoobstugi		
Umiejętność i możliwość rozpoznania sytuacji zagrożenia, zwrócenia się po pomoc		
Możliwość schronienia się w bezpiecznym miejscu pod ochroną opiekuna prawnego		
Inne		

Osoby wspierające dziecko:

Imię i nazwisko, adres, telefon kontaktowy	Zakres pomocy, oparcia dla dziecka
1.	
2.	

Stopień zagrożenia dziecka krzywdzeniem:

Sytuacja dziecka wymaga:	TAK	NIE
Natychmiastowej interwencji		
Pomocy materialnej: rzeczowej (<i>odzież, obuwie, obiad i in.</i>) oraz finansowej		
Pomocy psychologicznej (<i>diagnoza, terapia, grupa wsparcia i in.</i>)		
Powiadomienia Sądu		

Załącznik 5

Protokół interwencji w przypadku zastosowania procedury podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego

1. Data i miejsce sporządzenia dokumentu.	
2. Małoletni, wobec którego zachodzi podejrzenie krzywdzenia lub krzywdzenie.	
3. Osoba stwierdzająca wystąpienie podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenie małoletniego:	
4. Data podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego, miejsce.	
5. Osoba/osoby podejrzane o krzywdzenie lub krzywdzące małoletniego.	
6. Osoba/osoby podejrzane o krzywdzenie lub krzywdzące małoletniego.	
7. Opis rodzaju krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego.	
8. Osoby i instytucje, które zostały powiadomione, w tym formy interwencji m.in.: powiadomienie pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego, uruchomienie procedury Niebieskiej Karty).	
9. Data i opis udzielonej pomocy, formy otoczenia opieką małoletniego bezpośrednio po stwierdzeniu lub podejrzeniu incydentu, w tym we współpracy z koordynatorem, wychowawcą i nauczycielami specjalistami (psychologiem, pedagogiem, pedagogiem specjalnym wg potrzeb małoletniego), informacje o ewentualnym powiadomieniu pogotowia, policji, stwierdzeniu konieczności badania lekarskiego.	
10. Informacja ze spotkania z rodzicami.	

<p>11. Zaplanowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna (małoletniemu, jego rodzicom, innym uczniom – jeżeli byli np. świadkami incydentu) zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, informacja o zgodzie rodziców na udzielanie ww. formy pomocy małoletniemu. Działania w przypadku braku współpracy ze strony rodziców.</p>	
<p>12. Informacje na temat efektów podjętych interwencji, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi oraz pomocy udzielonej uczniowi przez jednostkę (dokumentację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym efektywność jej udzielania należy przechowywać w indywidualnej teczce ucznia).</p>	
<p>13. Imiona i nazwiska oraz czytelne podpisy osób sporządzających protokół.</p>	

Załącznik 6**Ankieta dla nauczycieli - monitoring standardów „Polityki...”**

Pytanie	Tak	Nie
1.Czy wiesz na czym polega Polityka Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem?		
2.Czy znasz standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem, obowiązujące w Placówce, w której pracujesz?		
3.Czy zapoznałeś się z dokumentem Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem?		
4.Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
5.Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
6.Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Polityce ochrony dzieci przed krzywdzeniem przez innego pracownika?		
7.Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem? Jakie:		

Załącznik 7**Ankieta dla uczniów- monitoring standardów „Polityki...”**

Pytanie	Tak	Nie
1. Czy znasz Standardy Ochrony dzieci obowiązujące w naszej Szkole?		
2. Czy w sytuacji doświadczenia przemocy lub krzywdy wiesz do kogo możesz się zwrócić, aby uzyskać pomoc?		
3. Czy znalazł się ktoś w szkole, kto pomógł Ci i udzielił pomocy, kiedy jej potrzebowałeś/aś?		
Czy byłeś świadkiem, gdy stosowano agresję/przemoc wobec kogoś innego? (Jeżeli tak, opisz poniżej tabeli jak zareagowałeś/zareagowałaś?)		
4. Czy w Twojej klasie istnieje problem przemocy lub agresji uczniów względem siebie?		